

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ» ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 1(9) қаңтар-наурыз 2017
ISSN 2710-3994

EDU.E-HISTORY.KZ
**ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ
журнал**

2017, № 1(9)

EDU.E-HISTORY.KZ
электронный научный журнал

2017, № 1(9)

EDU.E-HISTORY.KZ
electronic scientific journal

2017, № 1(9)

Құрылтайшы:

Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты ШЖҚ РМК

Басредактор

Қабылдинов Зиябек Ермұханұлы

Редакциялық алқа:

Р. Абдуллаев (Өзбекстан), Н. Аблажей (Ресей), Б. Аяған, М. Әбусейітова, С. Әжіғали,
Н. Әлімбай, Б. Байтанаев, Қ. Жұмағұлов, Ғ. Кенжебаев, Б. Көмеков,
Мансура-Хайдар (Үндістан), Р. Масов (Тәжікстан), Ә. Мұқтар, В. Плоских (Қырғызстан),
Ю. Петров (Ресей), О. Смағұлов, Сон Ен Хун (Оңтүстік Корея), Е. Сыдықов,
У. Фиерман (АҚШ), А.Чубарьян (Ресей)

Жауапты редактор:

З. Төлєнова

Редактор:

Р. Көбеев

Редакцияның мекен-жайы:

050100, Қазақстан Республикасы,

Алматы қ.,

Шевченко көшесі, 28,

Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты,

«Edu.e-history.kz»

электрондық ғылыми журналының редакциясы

Телефон: +7(727)272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru

Электрондық мекен-жай: <https://edu.e-history.kz/>

Ғылыми журнал Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің
Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде 2014 ж. 29 қазанында тіркелген.
Тіркеу нөмірі № 14602-ИА. Жылына 4 рет жарияланады (электронды нұсқада).

Мақалаларды қайта бастырып жариялағанда, микрофильмге және басқа да көшірмелерге
түсіргенде міндетті түрде журналға сілтеме жасау қажет.

Учредитель и издатель:

РГП на ПХВ «Институт истории и этнологии им.Ч.Ч. Валиханова»
Комитета науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан

Главный редактор

Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:

Р. Абдуллаев (Узбекистан), Н. Аблажей (Россия), Б. Аяган, М. Абусейтова, С. Ажигали,
Н. Алимбай, Б. Байтанаев, К. Жумагулов, Г. Кенжебаев, Б. Комеков,
Мансура-Хайдар (Индия), Р. Масов (Таджикистан), А. Муктар, В. Плоских (Кыргызстан),
Ю. Петров (Россия), О. Смагулов, Сон Ён Хун (Южная Корея), Е. Сыдыков,
У. Фиерман (США), А. Чубарьян (Россия)

Ответственный редактор:

З. Толенова

Редактор:

Р. Кубеев

Адрес редакции:

050010, Республика Казахстан,
г. Алматы,
ул. Шевченко, 28.

Институт истории и этнологии имени Ч.Ч. Валиханова,
«Edu.e-history.kz»

Редакция электронного научного журнала

Телефон: +7(727)272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru

Сайт журнала: <https://edu.e-history.kz/>

Научный журнал зарегистрирован в Комитете связи, информатизации и информации
Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан, свидетельство о регистрации:
№ 14602-ИА от 29.10.2014 г. Публикуется 4 раза в год (в электронном формате).

При повторной публикации статей, съемке на микрофильмах и других копиях необходимо
обязательно ссылаться на журнал.

Founder and publisher:

RSE on REM "Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology"
of the Committee of Science of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of
Kazakhstan

Editor-in-chief:

Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Editorial board:

R. Abdullaev (Uzbekistan), N. Ablazhey (Russia), B. Ayagan, M. Abuseyitova, S. Azhigali,
N. Alimbai, B. Baitanaev, K. Zhumagulov, G. Kenzhebaev, B. Komekov,
Mansura-Khaidar (India), R. Masov (Tajikistan), A. Muktar, V. Ploskikh (Kyrgyzstan),
Y. Petrov (Russia), O. Smagulov, Song Yong Hoon (South Korea), E. Sydykov,
W. Fierman (USA), A. Chubaryan (Russia)

Executive editor:

Z. Tolenova

Editor:

R. Kobeev

Editorial address:

050010, Republic of Kazakhstan,
Almaty,
28 Shevchenko Str.
Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology,
«Edu.e-history.kz»
Editorial electronic scientific journal
Phone: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59
E-mail: edu.history@bk.ru
Journal website: <https://edu.e-history.kz/>

The scientific journal is registered at the Committee for Communications, Informatization and Information of the Ministry for Investments and Development of the Republic of Kazakhstan, registration certificate:

No. 14602-IIA dated October 29, 2014. The journal is published 4 times a year (in electronic format).

When re-publishing articles, shooting on microfilm and other copies, it is necessary to refer to the journal.

ҒТАХР / МРНТИ / IRSTI 03.20.

РЕСЕЙ КОММУНИСТІК (БОЛЬШЕВИКТІК) ПАРТИЯСЫНЫҢ ОРТАЛЫҚ КОМИТЕТІ ҚАРАМАҒЫНДАҒЫ ДІНМЕН КҮРЕС ЖӨНІНДЕГІ КОМИССИЯСЫ ЖӘНЕ МҰСЫЛМАН МӘСЕЛЕСІ

Садыкова А.М.

Қазақстан және шет елдер тарихы кафедрасының доценті, PhD
Павлодар мемлекеттік педагогикалық институты

Аңдатпа. Мақалада кеңес өкіметінің ХХ ғасырдың 20-шы жылдарында жүзеге асырған дін саласындағы саясаты қарастырылады. Мақалада ғылыми әдебиет, тарихи зерттеулер, құжаттар жинақтары мен мұрағат материалдары негізінде Ресей Коммунистік (большевиктік) партиясының Орталық Комитеті қарамағындағы Дінмен күрес жөніндегі комиссиясының қызметі, оның қызметіндегі мұсылман мәселесінің қарастырылуы талданған. Автордың тұжырымдары кеңес мемлекетінің исламға және мұсылмандарға қатысты діни саясатының мәнін ашып, аталған мәселе бойынша объективті тарихи шындықты қалыптастыруға жәрдемдеседі.

Түйін сөздер: Дінмен күрес жөніндегі комиссия, мұсылман мәселесі, дін саясаты, кеңес өкіметі, Ресей Коммунистік (большевиктік) партиясы.

КОМИССИЯ ПО БОРЬБЕ С РЕЛИГИЕЙ ПРИ ЦК КОММУНИСТИЧЕСКОЙ (БОЛЬШЕВИСТСКОЙ) ПАРТИИ РОССИИ И МУСУЛЬМАНСКИЙ ВОПРОС

Садыкова А.М.

Доцент кафедры истории Казахстана и зарубежных стран, PhD
Павлодарский государственный педагогический институт

Аннотация. Статья посвящена религиозной политике советской власти в 20-е годы ХХ века. В статье на основе анализа научной литературы, исторических исследований, сборников документов и архивных материалов анализируется деятельность Антирелигиозной комиссии при Центральном Комитете Российской Коммунистической партии (большевиков), в частности рассмотрение ею мусульманского вопроса. Вывод автора помогают раскрыть сущность религиозной политики советского государства в отношении ислама и мусульман, что в свою очередь, способствует формированию более объективной исторической картины по данному вопросу.

Ключевые слова: Антирелигиозная комиссия, мусульманский вопрос, религиозная политика, советская власть, Российской Коммунистической партии (большевиков).

COMMISSION ON THE FIGHT AGAINST RELIGION AND THE MUSLIM QUESTION UNDER THE CENTRAL COMMITTEE OF THE COMMUNIST (BOLSHEVIK) PARTY OF RUSSIA

Sadykova A.M.

Associate professor of the Department of history of Kazakhstan and foreign countries, PhD
Pavlodar State Pedagogical Institute

Abstract. In the article the religious policy of the Soviet power in the 20s of XX century is considered. The activity of anti-religious Commission of the Russian Communist party (Bolsheviks) and the question of the Muslim are analyzed on the basis of scientific literature, historical researches, white papers and archival materials. The author's conclusion helps to reveal the essence of the religious policy of the Soviet state against Islam and Muslims which contributes to formation for a more objective historical picture.

Keywords: Anti-religious Commission, the question of the Muslim, religious policy, the Soviet government, the Russian Communist Party (Bolsheviks).

XX ғасырдың 20-шы жж. Кеңес өкіметінің дінге қатысты саясатын жүзеге асыру мақсатында мемлекеттік деңгейдегі әр түрлі комиссиялар құрылды. Солардың ішінде 1922 ж. құрылған Ресей Коммунистік (большевиктік) партиясының Орталық Комитеті (бұдан былай РК(б)П ОК – А.С.)

РК(б)П ОК-не қарасты Шіркеуді мемлекеттен бөлу жөніндегі Комиссияның қызметіне ерекше тоқталған жөн. Дінмен күрес жөніндегі комиссия (бұдан былай Комиссия – А.С.) деген атпен белгілі болған бұл мемлекеттік орган дінге қатысты партиялық бағытты анықтап отырды.

Комиссияның қызметін, күн тәртібінде көтерілген мәселелерді зерттеу Кеңес өкіметінің 20-шы жылдары дінге, оның ішінде исламға және ұлттық шет аймақтардағы мұсылмандарға қатысты жүзеге асырған саясатының мәнін ашуға жәрдемдеседі.

Комиссияның құрылуы мен құрамы, қызметіне қатысты бірқатар мәселелер шетел тарихнамасында А. Luukkanen [1], L. Steindorff [2], J. Röttjer [3] зерттеулерінде қарастырылды. Неміс зерттеушісі L. Steindorff неміс тілінде басып шығарған жинақта Комиссияның барлық хаттамалары жинақталған [4]. Автор жинақтың кіріспе бөлімінде комиссияның қызметіне, комиссия отырыстарында қарастырылған мәселелерге шолу жасайды.

Ресейлік тарихнамада Комиссия қызметінің кейбір аспектілері А. Шкурин [5], А. Савин [6] зерттеулерінде жан-жақты талданды. А. Шкурин партия басшылығының дін саясатының өзгеруін Комиссияның қызметінде көрініс тапқанын көрсетуге тырысты. Зерттеуші В. Лобановтың құрастыруымен Комиссия хаттамаларының жинағы түпнұсқа тілінде басылып шықты [7].

Жоғарыда аталған еңбектерде, негізінен, Комиссияның партиялық дін саясатын анықтаудағы рөлі, Кеңес өкіметінің Орыс православтық шіркеуге қатысты саясатын жүзеге асыру бағытындағы қызметі ашып көрсетілген. Жарияланған құжаттар 20-шы жж. Кеңес өкіметінің дін саясатының қалыптасуына жоғарғы партиялық-мемлекеттік және жазалау органдарының рөлін бағалауға мүмкіндік береді.

Тарихнамалық шолуға талдау жасасақ, Комиссия қызметі, оның құрамы, күн тәртібіндегі мәселелер зерттелгенімен, исламға қатысты саясаттың Комиссия қызметінде көрініс табуы мәселесі зерттеу объектісі ретінде қарастырылмаған. Осыған байланысты Кеңес өкіметінің ислам діні және ұлттық шет аймақтардағы мұсылмандарға қатысты саясатын Комиссия хаттамаларын талдау арқылы зерттеу қажет.

Алғашқыда дінге қатысты мәселелердің Саяси бюро отырыстарында талқылануына негіз болған Шіркеу қазынасын тәркілеу жөніндегі комиссия негізінде 1922 ж. РК(б)П ОК қарамағында Діннің мемлекеттен бөлінуін жүзеге асыру жөніндегі комиссия құрылды [8, с.260]. Шіркеу қазынасы жөніндегі комиссияның 1922 ж. 17 қазандағы соңғы № 18 хаттамасында [8, с.253] болашақ Комиссияның құрамы және қызметі туралы мәселе талқыланған [9, с.134].

1922-1929 жж. аралығында Комиссияның барлығы жүз он тоғыз отырысы өткізілді. Оған қатысқан адамдардың саны 114 болса, тоғыз рет әйел адам қатысты. Қатысушылардың ауқымы кең болмады. Мысалы, Е.А.Тучков 117 рет, П.А. Красиков – 86 рет, П.Г. Смидович – 83 рет, В.Р. Менжинский – 73 рет, Е.М. Ярославский – 57 рет, Н.Н. Попов – 37 рет, К.А. Попов – 30 рет, И. Скворцов-Степанов – 30 рет, Ф.М. путинцев – 29 рет қатысты [4, Р.17-18]. Комиссия құрамында өзгерістер болғанымен, негізгі құрамы өзгеріссіз қалды. Комиссияның жұмыс бағытымен келіспегендер болса, олар «өз жұмысын Комиссияның қызметімен үйлестіре алатын жолдастармен» ауыстырылатын болды. Мысалы, алғашқыда Комиссия құрамында болған М.М. Костеловская 1925 ж. «Правда» газетінің 25 қаңтардағы нөмірінде жарияланған мақаласында дінмен күрес саласындағы кемшіліктерді талдап, Е.М. Ярославскийді сынға алды. М.М. Костеловскаяның дінге қарсы насихат әдістеріне қатысты көзқарасы Комиссияның қызмет бағытымен келіспегендіктен, ол комиссия құрамынан шығарылып, 1925 ж. Саяси бюро шешімімен оның орынына «өз қызметін Комиссиямен келістіре алатын», РК(б)П ОК қарамағындағы Үгіт-насихат бөлімінің қызметкері М.О. Логинов енгізілді [7, с.14-15].

В. Лобанов Комиссия қызметінің, негізінен, патриарх Тихонның ісі және «жаңашылдардың» мәселесіне, Орыс православтық шіркеуіне арналғанын атап өтеді [7, с.3-28]. Комиссия отырыстарының күн тәртібінде мұсылман мәселесінің де талқыланғаны туралы мәлімет бергенімен, біздің ойымызша, тиісті деңгейде шолу жасалмады. Осыған байланысты автор «Комиссия талқылаған мәселелер ауқымы анағұрлым кең, КСРО аумағындағы барлық діни конфессиялар мен топтарды қамтыды. Әсіресе, мұсылман діни қозғалысымен күрес және сонымен байланысты болған мұсылман дінін оқыту мәселесіне айтарлықтай көңіл бөлінді. Комиссия жұмысының көп бөлігі әр түрлі діни съездер мен шараларды өткізу не өткізбеу, діни сенушілер қауымдарының жарғыларын бекіту, діни және атеистік әдебиетті шығару, әкімшілік және жеке мәселелерді шешумен байланысты болды», – деп қана атап өтті [7, с.26].

Комиссия хаттамаларының ішінде, біздің есебімізге сәйкес, үштен бір бөлігіне жуық хаттамалардың күн тәртібінде мұсылмандыққа қатысты мәселені талқылауға арналған. Хаттамаларда мұсылман діні ілімді оқыту, мұсылман съездері, мұсылман дін қозғалысы және реакциялық мұсылман дін басыларына қарсы күрес, шариғат соттары, мұсылман діни мектептері және мерзімді басылымдар, мұсылман діни басқаруға қатысты бірқатар мәселелер талқылауға ұсынылып, бірқатарына қатысты шешім қабылданды. Әсіресе, мұсылман дін ілімін оқыту мәселесі 1926 жылдың аяғына дейін күн тәртібінен түскен емес.

Аталған хаттамаларды талдау кеңес өкіметінің 20-шы жж. мұсылмандарға қатысты саясатының мәнін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен бірге, тарихнамада орын алған бірқатар тұжырымдарды растамайды. Мысалы, Комиссияның 1923 ж. 3 сәуірдегі отырысында (№ 18 хаттама) Тихон ісімен қатар екінші кезекте мұсылман мәселесі талқыланды. Соған байланысты төмендегі қаулы қабылданды: «1) Реакциялық мұсылман дін басыларына қарсы баспа науқанын дайындау қажеттігін мойындау, ол мақсатта кеңеске қарсы, жау пиғылдағы мұсылман дін басыларының (Египет мүфтиі, Түрік моллалары және т.б.) бас көтерулерді пайдалану; 2) Ешбір жағдайда мектептерде құранды оқыту және жалпы діни оқытуға жол бермеу; 3) Партиялық съезден кейін Түркістан мен Солтүстік Кавказға вакуфтық жерлер, сот және т.б. қатысты мұсылман реакциясымен күрес мәселесін зерттеу мақсатымен Комиссияның 2 жауапты өкілін жіберу; 4) Партиялық съезд барысында мәселенің мән-жайын білетін жолдастардың кеңесін

өткізу; 5) Жолдас Петерске Бүкілресейлік мұсылман съезіне белсенді түрде араласып, «Жаңашылдар» тобын құру міндеттелсін» [10, л.38-39].

10 мауысымда Уфа қаласында өткізілмек болып жоспарланған мұсылман дін басыларының съезі туралы мәселе 1923 ж. 16 және 22 мамырдағы отырыстарда қаралды (№ 21, 22 хаттамалар). Алғашқы отырыста съезд жұмысы бойынша бес тармақтан құралған Бройдо ұсынған бағдарлама қабылданып, оған сәйкес съезд барысында кеңес өкіметіне қатысты ниеттілік қалыптастырып, контрреволюциялық, әсіресе, солтүстік Кавказдағы басмашылдық пен бандиттік қозғалысты және контрреволюциялық дін басыларды айыптау; мұсылман халықтарын қанаушылардың қолдауына жүгініп, аттарына кір келтірген Түркия, Египет мұсылмандары дін басыларының тобынан ажырау міндеттері қойылса [11, л.3-4], екіншісінде съезд барысында КСРО мұсылмандарының бір басқармаға бірігуіне жол бермеу міндеттелді [12, л.5-7]. Осыған байланысты, отандық зерттеушілердің тұжырымы бойынша мұсылман дін басыларының реакциялық әрекеттерін әшкерелеу туралы нұқаулар ресми құжаттарда алғаш рет 1926 жылдан бастап беріліп, ол мұсылмандықтың «кеңес өкіметіне қарсы сипаты туралы» тұжырымымен байланысты болды [13, с.173].

Республикада исламға қарсы шабуыл барысында кеңес билігі мұсылмандар арасына іріткі салуға тырысып, Ішкі Ресей және Сібір мұсылмандарының орталық діни басқарамасынан Қазақстанның бөлектеніп, республикада мұсылмандық діни басқару жүйесін жоюды көздеді. 1923 жылы РК(б)П ОК ұйымдастыру бюросының Қырғыз облыстық партия комитетінің баяндамасына қатысты қабылданған қаулысына сәйкес губкомдардың дінге қарсы үгіт-насихат пен мұсылман дін басыларының арасына іріткі салу бағытындағы жұмысты жүзеге асыруын қадағалап, аталған мәселелерде сақтық таныту қажеттігі атап өтілді [14, с.71].

Комиссия жұмысының динамикасын қарастырар болсақ, 1922 ж. қазанынан 1923 ж. аяғына дейін Комиссияның 42 отырысы өткізілсе, 1924 ж. 19 рет жиналды. Бұдан кейін Комиссия отырыстарының жиілігі азайып, 1925 ж. 8 отырыс болса, 1926, 1927, 1928 жж. – жылына 12 отырыс өткізілді. Ал, 1929 ж. Комиссия 13 рет жиналды. Кеңестен кейінгі кезең зерттеушілері Комиссия қызметінің шарықтау шегін Патриарх Тихон ісі бойынша сот процесіне дайындық, оны босату талаптарын рәсімдеу, сонымен бірге билік тарапынан «жаңартушылық» ыдырату ұйымдастырып, патриархтық шіркеудің қарсыласуы мәселелерімен байланыстырады. Бара-бара Комиссия белсенділігі азайып, бірнеше жыл қатарымен тұрақты жағдайда айына бір отырыс өткізетін болды. Комиссияның таратылуына В.И. Сталиннің өзі мүдделілік танытқаны туралы пікір бар. В. Лобанов «Сталин жеке билігінің нығаюына байланысты Комиссияның жұмыс істеуіне мүдделілік танытпады, себебі ол көсемнің «діни майдандағы» жоспарларын жүзеге асыруға кедергі ғана келтіретін болды», – деп атап өтеді [15, с.17].

Комиссияның таратылуына қатысты Саяси бюро мүшелерінің дауыс бергені тіркелген парақшада алдымен «Жалпы Дінмен күрес жөніндегі комиссияны тарату туралы ұсыныстар айтылды. В.М. Молотов» деп В.М. Молотовтың резолюциясы және «Комиссияны тарату нәтижесінде ОК дінмен күрес ісімен нәтижелі айналысар еді. М[олотов]» деп түсініктеме берілді. Одан төменде Сталин «Молотов[тың] ұсынысын қолдаймын. И. Сталин» деп қол қойды. Комиссияның таратылуы себептеріне қатысты «1929 ж. 10-17 қараша аралығында Б(б)КП ОК-нің Пленумы «оңшыл оппозицияны» біржола талқандады. Бұл Сталиннің және оның айналасының билігін одан сайын нығайтты. Зор билікке қол жеткізген И.В. Сталин үшін партия ішінде демократия көрінісін жасаудың қажеті болмай қалды, ол енді мемлекеттік өмірдің маңызды салаларын, оның ішінде дін саласын тікелей өз бақылауына алуға тырысты. Сонымен бірге 1920-жж. шіркеу және діни ағымдарды басқаруға қатысты күрделі тактикалық әрекеттерді жүзеге асыру, «Шіркеуді ыдыратуға» бағытталған Комиссия бақылаған құпия әрекеттер қажеттігі бұрынғы өзектілігін жоғалтты. Мемлекет барлық діни конфессиялар мен топтарға қарсы ашық

қудалау саясатына көшті. Бұл жағдайда Комиссия көсем билігі мен елдегі дінге қарсы жұмыс арасындағы қажетсіз кедергі іспетті болды. Осы жағдайлар оның тағдырын шешті», – деп тұжырымдайды В. Лобанов [15, с.18].

Жоғарыда берілген мәліметтер негізінде ХХ ғасырдың 20-шы жж. қызмет атқарған Дінмен күрес жөніндегі комиссияның дінге қатысты маңызды маңызды шешімдер қабылдап, партиялық бағытты анықтауға ықпал еткенін байқауға болады. Сонымен бірге Комиссия хаттамаларын талдау негізінде талқыланған мәселелердің көп бөлігінің Орыс православтық шіркеуі мәселесіне арналып және үштен бір бөлігінің мұсылман мәселесін талқылауға арналғанын көруге болады. Хаттамалардың мазмұны Кеңес өкіметінің исламға қатысты саясатының қарсылық сипатының 20-шы жж. басынан көрініс тапқаны анықталады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Luukkanen A. The Party of Unbelief. The Religious Policy of the Bolshevik Party. 1917-1929. – Helsinki: SHS, 1994. – 274 p.
2. Steindorff L. Zwischen Bürokratie und Ideologie. Die Antireligiöse Kommission beim Zentralkomitee als Koordinator bolschewistischer Religionspolitik in den zwanziger Jahren // Kirchliche Zeitgeschichte. – 1999. – Vol. 1, № 12. – P. 106-142.
3. Röttger J. Die Antireligiöse Kommission beim Zentralkomitee und die Russisch-orthodoxe Kirche 1922-1929. – Kiel, 2004.
4. Steindorff L. Partei und Kirchen im frühen Sowjetstaat. Die Protokolle der Antireligiösen Kommission beim Zentralkomitee der Russischen Kommunistischen Partei (Bolschewiki) 1922-1929 / Hrsg. von Ludwig Steindorff in Verb. mit G. Schulz. – Münster, 2007. – 464 p.
5. Шкурин А. Антирелигиозная комиссия при ЦК РКП(б)-ВКП(б) и ее деятельность по реализации политики Политбюро по отношению к Русской Православной Церкви в 1922-1929 гг.: автореф. ... канд. ист. наук. – Москва, 2005. – 27 с.
6. Савин А. Антирелигиозная комиссия при ЦК РКП(б)-ВКП(б) и евангельские церкви в 1922-1929 гг. / Государство и личность в истории России. Материалы региональной конференции. – Новосибирск, 24 мая 2004 г. – С.83-105.
7. Протоколы Комиссии по проведению отделения церкви от государства при ЦК РКП(б) – ВКП(б) (Антирелигиозной комиссии). 1922-1929 гг./ сост. В.В. Лобанов. – М.: ПСТГУ, 2014. – 381 с.
8. Петров С.Г. Документы делопроизводства Политбюро ЦК РКП(б) как источник по истории Русской Церкви (1921–1925 гг.). – М.: Российская политическая энциклопедия, 2004. – 408 с.
9. Архивы Кремля. В 2-х кн. / подгот. Покровский Н.Н., Петров С.Г. – Кн. 1. Политбюро и церковь. 1922-1925 гг. – Новосибирск: Сибирский хронограф; М.: РОССПЭН, 1997. – 597 с.
10. Протокол № 18 заседания комиссии по проведению отделения церкви от государства при ЦК РКП 3-го Апреля 1923 года // РГАСПИ. Ф. 17. Оп. 112. Д. 443-а.
11. Протокол № 21 заседания комиссии по проведению отделения церкви от государства при ЦК РКП 16 мая 1923 года Сов[ершенно] Секретно. Хранить конспиративно. Машинописный подлинник // РГАСПИ. Ф. 17. Оп. 112. Д. 565-а.
12. Протокол № 22 заседания комиссии по проведению отделения церкви от государства при Ц.К. Р.К.П. 22 мая 1923 года. Сов[ершенно] Секретно. Хранить конспиративно. Машинописный подлинник // РГАСПИ. Ф.17. Оп.112. Д. 565-а.
13. Нургалиева А.М. Очерки по истории ислама в Казахстане. – Алматы: Дайк-Пресс, 2005. – 224 с.
14. Тасмагамбетов А.С. Политика советской власти в Казахстане в отношении ислама в 1917-1940 гг.: дисс. ... канд. ист. наук. – Уральск, 1998. – 220 с.
15. Протоколы Комиссии по проведению отделения церкви от государства при ЦК РКП(б) – ВКП(б) (Антирелигиозной комиссии). 1922-1929 гг./ сост. В.В. Лобанов. – М.: ПСТГУ, 2014. – 381 с.

МАЗМҰНЫ

Айсаева Н.Б. МИНДІК ҚЫТАЙ ЖӘНЕ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ МЕМЛЕКЕТТЕРІНІҢ ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРЫ.....	8
Айсаева Н.Б. ГУМАНИТАРЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ САЛАСЫНДАҒЫ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ДИАЛОГТЫҢ РӨЛІ МЕН ОРНЫ.....	15
Арапов Ж.М. ҚАЗАҚ ЭТНОСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ ЖАЛАЙЫР ТАЙПАСЫНЫҢ ОРНЫ.....	19
Атығаев Н.Ә. ШЕТЕЛДІК БИЛЕУШІЛЕР САРАЙЛАРЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘЙЕЛДЕРІ (XV–XVII ғғ.).....	25
Аубакирова Ж.С. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ҮРДІСТЕРІ: ТУУ МЕН ӨЛІМНІҢ ӨҢІРЛІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	38
Ахметжанова А.Т., Сарыбаев М.С. ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІГІ КЕЗЕҢІНДЕ АХМЕТ БАЙТҮРСЫНОВ ПЕН ОНЫҢ ПІКІРЛЕСТЕРІНІҢ МҰРАСЫН ЗЕРТТЕУ.....	46
Әбжанов Х. ДЕМОКРАТИЯ ЖӘНЕ «МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ» КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ МҰРАТЫ.....	54
Байдалы Р.Ж., Бекмағамбетова М.Ж. АЙДАРХАН ТҮРЛЫБАЕВ - АЛАШ ҚОЗҒАЛЫСЫНЫҢ САЯСИ КӨШБАСШЫСЫ.....	58
Бегалиева А.К., Амирханов М.Б., Ахметжанов Д.Г. КЕҢЕС ОДАҒЫНЫҢ XX ғ. 20-ШЫ ЖЫЛДАРЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТЫ.....	67
Боташ С. XVII-XVIII ҒАСЫРЛАРДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН МЕН РЕСЕЙДІҢ САУДА БАЙЛАНЫСТАРЫНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	72
Еркенова Ә.Қ. ҚАЗАҚСТАҢДА МҰРАҒАТ ІСІН БАСҚАРУ.....	81
Ибрагимова М.Н., Тастемирова Г.А. АБД АР-РАЗЗАК САМАРКАНДИДІҢ «МАТЛА ' АС-СА ' ДАЙН ВА МАДЖМА 'АЛ-БАХРАЙНЫ» ШЫҒАРМАСЫ – ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫНЫҢ ДЕРЕК КӨЗІ.....	87
Исаев М.С. ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ ІЛІМІ НЕГІЗІНДЕ КӨНЕ ТҮРКІЛІК ДҮНИЕТАНЫМДАҒЫ «БИЛІКТІҢ КИЕЛІЛІГІ» ҰҒЫМЫНЫҢ ИСЛАМДЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРМЕН ОРНЫҒУЫ.....	93
Искакова Ғ.З., Байдаулетова М.Д., Өскенбай М. ТҮРКІ ҚАҒАНАТТАРЫНЫҢ ЭТНО-ТАРИХИ ГЕОГРАФИЯСЫ (VI ҒАСЫРДЫҢ ОРТАСЫ – X ҒАСЫР) БОЙЫНША НЕГІЗГІ ДЕРЕКТЕР.....	98
Керімбаев Е.Ә. ҚЫТАЙДЫҢ ӘЛЕМГЕ МӘДЕНИ БЫҚПАЛДАСТЫҚ САЯСАТЫ.....	105
Қозғамбаева Г.Б. ҰЛЫ ГЕОЛОГ, ҒАЛЫМ – ҚАНЫШ ИМАНТАЙҰЛЫ СӘТБАЕВ.....	111
Қозғамбаева Г.Б. ҚАЗАҚТАН ШЫҚҚАН ТҰҢҒЫШ ЕЛШІ - Н.ТӨРЕҚҰЛОВТЫҢ ҚОҒАМДЫҚ ҚЫЗМЕТІ МЕН ӨМІРІ.....	116
Қозғамбаева Г.Б. ҚАЗАҚСТАН МЕН РЕСЕЙДІҢ МӘДЕНИЕТ, ҒЫЛЫМ МЕН БІЛІМ САЛАСЫНДАҒЫ БАЙЛАНЫСТАРЫ.....	122
Қозыбақова Ф.А. ҚАЗАҚСТАҢДА АСТЫҚ ДАЙЫНДАУ НАУҚАНЫ: ҚАЗАҚ ШАРУАЛАРЫН ҚУҒЫНДАУ.....	128

Мадиев Д.А. ҚХР-ДЫҢ СОЛТУСТІК-БАТЫС ШЕКАРА ӨңІРІНІҢ ГЕОГРАФИЯЛЫҚ, ЭТНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІНЕ ТАЛДАУ.....	136
Майданали З. ЗАМАНАУИ ТАРИХ ҒЫЛЫМЫНДАҒЫ «КӨШПЕЛІ ИМПЕРИЯ» ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ.....	143
Мейрманова Г.А., Сериков М.С. ОРБҰЛАҚ ШАЙҚАСЫНЫҢ ТАРИХЫ МЕН ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ ЖАҢА КӨЗҚАРАС.....	148
Мұқаметханұлы Н., Қауымбек Қ. ҚР МЕН ҚХР АРАСЫНДАҒЫ МӘДЕНИ ҚАРЫМ - ҚАТЫНАСТАРДЫҢ ДАМУЫ.....	154
Мұқаметханұлы Н., Ербосынов Т.А. ШҰЫ-НЫҢ БОЛАШАҚ КӨПЖАҚТЫ ДИПЛОМАТИЯСЫНЫҢ КЕЛЕШЕГІ.....	162
Несіпбаева Ж.Ж. ҚАЗАҚСТАННЫҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ ДАМУЫ ЖӘНЕ ЖАСТАР: ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	169
Нургазаева А.Б. ЖОҒАРҒЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	175
Рвайдарова Г.О. 1928-1929 ЖЫЛДАРДАҒЫ ІРІ ҚАЗАҚ БАЙЛАРЫН ТӨРКІЛЕУ МӘСЕЛЕСІНЕ ЖАҢА КӨЗҚАРАС....	179
Садықова А.М. РЕСЕЙ КОММУНИСТІК (БОЛЬШЕВИКТІК) ПАРТИЯСЫНЫҢ ОРТАЛЫҚ КОМИТЕТІ ҚАРАМАҒЫНДАҒЫ ДІНМЕН КҮРЕС ЖӨНІНДЕГІ КОМИССИЯСЫ ЖӘНЕ МҰСЫЛМАН МӘСЕЛЕСІ.....	185
Сандықбаева Ө.Д., Мұсағұлова А.Б. ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ЦЕНЗУРАНЫҢ 1950-60 ЖЖ. ҒЫЛЫМ МЕН МӘДЕНИЕТКЕ, ӘДЕБИЕТКЕ ТИГІЗГЕН ӘСЕРІ.....	190
Сандықбаева Ө.Д., Мұсағұлова А.Б. ЖАСТАР САЯСАТЫ ҰҒЫМЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ ЖӘНЕ РУХАНИ ФАКТОРЛАРЫ.....	202
Серикқалиева А.Е., Амирбек А.А. ҚЫТАЙДЫҢ ШАНХАЙ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫН КЕҢЕЙТУ ТУРАЛЫ КӨЗҚАРАСЫ.....	211
Тасилова Н., Сайынова Б. «ҚЫРҒЫЗДАРДЫҢ (ҚАЗАҚТАРДЫҢ) ЖЕР ПАЙДАЛАНУ МАТЕРИАЛДАРЫ...» - ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫ ТАРИХЫНЫҢ ДЕРЕК КӨЗІ РЕТІНДЕ (XIX – XX ҒҒ. БАСЫ.).....	216
Уалтаева А.С. ТМД МЕМЛЕКЕТТЕРІНДЕГІ ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ НЕГІЗДЕР.....	221
Уалтаева А.С. ҚАЗАҚТАРДЫҢ ҮШІНШІ ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ҚҰРЫЛТАЙЫ.....	227
Уалтаева А.С. ҚАЗАҚСТАРДЫҢ БІРІНШІ ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ҚҰРЫЛТАЙЫ: ТАРИХЫ МЕН ЖАЛҒАСУЫ.....	232

СОДЕРЖАНИЕ

Айсаева Н.Б. ДИПЛОМАТИЧЕСКИЕ СВЯЗИ МИНСКОГО КИТАЯ С ГОСУДАРСТВАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	8
Айсаева Н.Б. РОЛЬ И МЕСТО МЕЖКУЛЬТУРНОГО ДИАЛОГА В СФЕРЕ ГУМАНИТАРНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА.....	15
Арапов Ж.М. МЕСТО ПЛЕМЕНИ ЖАЛАИР В ФОРМИРОВАНИИ КАЗАХСКОГО ЭТНОСА.....	19
Атыгаев Н.А. КАЗАХСКИЕ ЖЕНЩИНЫ ПРИ ДВОРАХ ИНОСТРАННЫХ ПРАВИТЕЛЕЙ (XV–XVII ВВ.).....	25
Аубакирова Ж.С. ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ КАЗАХСТАНА: РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РОЖДАЕМОСТИ И СМЕРТНОСТИ.....	38
Ахметжанова А.Т., Сарыбаев М.С. ИЗУЧЕНИЕ НАСЛЕДИЯ АХМЕТА БАЙТУРСЫНОВА И ЕГО ЕДИНОМЫШЛЕННИКОВ В ПЕРИОД НЕЗАВИСИМОСТИ КАЗАХСТАНА.....	46
Абжанов Х. ДЕМОКРАТИЯ И КОНСТИТУЦИОННАЯ ЦЕЛЬ «МӘНГІЛІК ЕЛ».....	54
Байдалы Р.Ж., Бекмагамбетова М.Ж. АЙДАРХАН ТУРЛЫБАЕВ – ПОЛИТИЧЕСКИЙ ЛИДЕР АЛАШСКОГО ДВИЖЕНИЯ.....	58
Бегалиева А.К., Амирханов М.Б., Ахметжанов Д.Г. СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА СССР В 20-Х ГОДАХ XX ВЕКА.....	67
Боташ С. ПРОБЛЕМЫ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ КАЗАХСТАНОМ И РОССИЕЙ В XVII-XVIII ВВ.....	72
Еркенова А.К. УПРАВЛЕНИЕ АРХИВНЫМ ДЕЛОМ В КАЗАХСТАНЕ.....	81
Ибрагимова М.Н., Тастемирова Г.А. СОЧИНЕНИЕ АБД АР-РАЗЗАК САМАРКАНДИ «МАТЛА ' АС-СА ' ДАЙН ВА МАДЖМА 'АЛ-БАХРАЙН».....	87
Исаев М.С. ЗАКРЕПЛЕНИЕ ПОНЯТИЯ «СВЯТОСТЬ ВЛАСТИ» В ДРЕВНЕТЮРКСКОМ МИРОВОЗЗРЕНИИ ИСЛАМСКИМИ ЦЕННОСТЯМИ НА ОСНОВЕ УЧЕНИЯ ХОДЖИ АХМЕДА ЯСАВИ.....	93
Искакова Г.З., Байдаулетова М.Д., Ускенбай М. ОСНОВНЫЕ ДАННЫЕ ПО ЭТНОИСТОРИЧЕСКОЙ ГЕОГРАФИИ ТЮРКСКИХ КАГАНАТОВ (СЕРЕДИНА VI - X ВВ.).....	98
Керимбаев Е.А. ПОЛИТИКА КИТАЯ ПО ИНТЕГРИРОВАНИЮ В МИРОВОЕ КУЛЬТУРНОЕ ПРОСТРАНСТВО.....	105
Козгамбаева Г.Б. ВЫДАЮЩИЙСЯ ГЕОЛОГ И УЧЕНЫЙ КАНЬШ ИМАНТАЙУЛЫ САТБАЕВ.....	111
Козгамбаева Г.Б. ОБЩЕСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ЖИЗНЬ ПЕРВОГО КАЗАХСТАНСКОГО ПОСЛА - Н. ТОРЕКУЛОВА.....	116
Козгамбаева Г.Б. КАЗАХСТАНСКО-РОССИЙСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В СФЕРЕ КУЛЬТУРЫ.....	122
Козыбакова Ф.А. КАМПАНИЯ ПО ЗАГОТОВКЕ КОРМОВ В КАЗАХСТАНЕ: РЕПРЕССИЯ КАЗАХСКИХ КРЕСТЬЯН.....	128

Мадиев Д.А. АНАЛИЗ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ, ЭТНИЧЕСКИХ И СОЦИАЛЬНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ СЕВЕРО-ЗАПАДНОГО ПРИГРАНИЧНОГО РАЙОНА КНР.....	136
Майданали З. КОНЦЕПТ «КОЧЕВАЯ ИМПЕРИЯ» В СОВРЕМЕННОЙ ИСТОРИИ.....	143
Мейрманова Г.А., Сериков М.С. ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОЕ ЗНАЧЕНИЕ ОРБУЛАКСКОЙ БИТВЫ.....	148
Мукаметхакнулы Н., Кауымбек К. РАЗВИТИЕ КУЛЬТУРНЫХ ВЗАИМОТНОШЕНИИ РК И КНР.....	154
Мукаметхакнулы Н., Ербосынов Т.А. ПЕРСПЕКТИВЫ БУДУЩЕЙ МНОГОСТОРОННЕЙ ДИПЛОМАТИИ ШОС.....	162
Несипбаева Ж.Ж. СТРАТЕГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КАЗАХСТАНА И МОЛОДЕЖЬ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОБРАЗОВАНИЯ.....	169
Нургазаева А.Б. ЗНАЧЕНИЕ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ.....	175
Рвайдарова Г.О. СОВРЕМЕННЫЕ ВЗГЛЯДЫ НА ПРОБЛЕМЫ КОНФИСКАЦИИ ИМУЩЕСТВА КРУПНЫХ БАЕВ В 1928-1929 ГОДАХ.....	179
Садыкова А.М. КОМИССИЯ ПО БОРЬБЕ С РЕЛИГИЕЙ ПРИ ЦК КОММУНИСТИЧЕСКОЙ (БОЛЬШЕВИСТСКОЙ) ПАРТИИ РОССИИ И МУСУЛЬМАНСКИЙ ВОПРОС.....	185
Сандыкбаева У.Д., Мусагулова А.Б. ВЛИЯНИЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ ЦЕНЗУРЫ 50-60-х гг. НА НАУКУ, КУЛЬТУРУ И ЛИТЕРАТУРУ.....	190
Сандыкбаева У.Д., Мусагулова А.Б. СТАНОВЛЕНИЕ ПОНЯТИЙ И ДУХОВНОГО ФАКТОРА ПОЛИТИКИ МОЛОДЕЖИ.....	202
Сериккалиева А.Е., Амирбек А.А. КИТАЙСКОЕ ВИДЕНИЕ РАСШИРЕНИЯ ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА.....	211
Тасилова Н., Сайынова Б. «МКЗ» КАК ИСТОЧНИКА ПО ИСТОРИИ КАЗАХСКОГО ОБЩЕСТВА (XIX – НАЧАЛА XX ВВ.).....	216
Уалтаева А.С. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ КАЗАХСКОЙ ДИАСПОРЫ В СТРАНАХ СНГ.....	221
Уалтаева А.С. ТРЕТИЙ ВСЕМИРНЫЙ КУРУЛТАЙ КАЗАХОВ.....	227
Уалтаева А.С. ПЕРВЫЙ ВСЕМИРНЫЙ КУРУЛТАЙ КАЗАХОВ: ИСТОРИЯ И ПРОДОЛЖЕНИЕ.....	232

CONTENTS

Aisayeva N.B. DIPLOMATIC RELATIONS OF MING CHINA WITH CENTRAL ASIAN STATES.....	8
Aisayeva N.B. THE ROLE AND PLACE OF INTERCULTURAL DIALOGUE IN THE FIELD OF HUMANITARIAN COOPERATION.....	15
Arapov Zh.M. PLACE OF THE ZHALAIR TRIBE IN THE FORMATION OF THE KAZAKH ETHNOS.....	19
Atygayev N.A. KAZAKH WOMEN AT THE COURTS OF FOREIGN RULERS (XV-XVII CENTURY).....	25
Aubakirova Zh.S. DEMOGRAPHIC TRENDS IN KAZAKHSTAN: REGIONAL PECULIARITIES OF FERTILITY AND MORTALITY.....	38
Ahmetzhanova A.T., Sarybayev M.S. THE STUDY OF HERITAGE AHMET BAITURSYNOV AND HIS ADHERENTS IN THE PERIOD OF INDEPENDENCE OF KAZAKHSTAN.....	46
Abzhanov Kh. DEMOCRACY AND THE CONSTITUTIONAL PURPOSE OF THE 'MANGILIK EL'.....	54
Baidaly R.Zh., Bekmagambetova M.Zh. AIDARKHAN TURLYBAYEV IS A POLITICAL LEADER OF THE ALASH MOVEMENT.....	58
Begalieva A.K., Amirkhanov M.B., Akhmetzhanov D.G. SOCIO-ECONOMIC POLICY OF THE USSR IN THE 20S OF THE TWENTIETH CENTURY.....	67
Botash S. THE PROBLEMS OF TRADE RELATIONS BETWEEN KAZAKHSTAN AND RUSSIA IN THE XVII-XVIII CENTURIES.....	72
Erkenova A.K. MANAGEMENT OF ARCHIVAL BUSINESS IN KAZAKHSTAN.....	81
Ibragimova M.N., Tastemirova G.A. THE COMPOSITION ABD AR-RAZZAK SAMARKANDI "MATLA 'EXPERT-SA' DINE BA MAJMA 'IS SCARLET-BAKHRAYN".....	87
Isaev M.S. ESTABLISHMENT OF THE CONCEPT OF "HOLINESS OF POWER" IN THE ANCIENT TURKIC WORLDVIEW WITH ISLAMIC VALUES BASED ON THE TEACHINGS OF KHOJA AHMED YASAWI.....	93
Iskakova G.Z., Bidauletova M.D., Uskenbay M. BASIC DATA ON THE ETHNO-HISTORICAL GEOGRAPHY OF THE TURKIC KAGANATES (MID VI-X CENTURIES).....	98
Kerimbev Y.A. CHINA'S POLICY OF INTEGRATION INTO THE GLOBAL CULTURAL SPACE.....	105
Kozgambaeva G.B. OUSTANDING GEOLOG VERSUS SCIENTIST KANYSH IMANTAEVICH SATBAYEV.....	111
Kozgambaeva G.B. PUBLIC ACTIVITY AND LIFE OF THE FIRST KAZAKH AMBASSADOR - N. TUREKULOV.....	116
Kozgambaeva G.B. KAZAKHSTAN-RUSSIAN COLLABORATION IN THE FIELD OF CULTURE.....	122
Kozybakova F.A. CAMPAIGN ON THE PURVEYANCE OF FORAGE IN KAZAKHSTAN: REPRESSION OF KAZAKH PEASANTS.....	128

Madiev D.A. ANALYSIS OF GEOGRAPHICAL, ETHNIC AND SOCIAL FEATURES OF NORTH-WEST BORDER REGION OF CHINA.....	136
Maydanali Z. THE CONCEPT OF "NOMADIC EMPIRE" IN MODERN HISTORY.....	143
Meirmanova G.A., Serikov M.S. HISTORY AND MODERN SIGNIFICANCE OF THE BATTLE OF ORBULAK.....	148
Mukamethanuly N., Kaumbek K. THE DEVELOPMENT OF CULTURAL RELATIONSHIP BETWEEN KAZAKHSTAN AND PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA.....	154
Mukamethanuly N., Yerbossinov T.A. PROSPECTS OF NEW MULTILITERAL DIPLOMACY OF THE SCO.....	162
Nesipbaeva Zh.Zh. STRATEGIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN AND YOUNG PEOPLE : MODERN TENDENCIES AND PROSPECTS OF EDUCATION.....	169
Nurtazaeva A.B. THE VALUE OF EDUCATIONAL WORK IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	175
Rvaydarova G.O. THE NEW VIEW PROBLEMS OF PROPEVTY CONFISCATION OF BAYS IN 1928-1929 YEARS.....	179
Sadykova A.M. COMMISSION ON THE FIGHT AGAINST RELIGION AND THE MUSLIM QUESTION UNDER THE CENTRAL COMMITTEE OF THE COMMUNIST (BOLSHEVIK) PARTY OF RUSSIA.....	185
Sandykbaeva U.D., Mussagulova A.B. THE INFLUENCE OF IDEOLOGICAL CENSORSHIP OF 50-60IES ON SCIENCE, CULTURE AND LITERATURE.....	190
Sandykbaeva U.D., Mussagulova A.B. FORMATION OF CONCEPTS AND SPIRITUAL FACTOR OF THE YOUTH POLICY.....	202
Serikkaliyeva A.E., Aidarbek A.A. CHINESE VIEW ON THE EXPANSION OF THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION.....	211
Tasylova N., Saynova B. "MKZ" AS SOURCE ON HISTORY OF THE KAZAKH SOCIETY (THE END OF XIX– THE BEGINNING OF THE XX CENTURIES).....	216
Ualtayeva A.S. FEATURES OF THE KAZAKH DIASPORA FORMATION IN THE CIS COUNTRIES.....	221
Ualtayeva A.S. THE THIRD WORLD KURULTAI OF KAZAKHS.....	227
Ualtayeva A.S. THE FIRST WORLD KURULTAI OF KAZAKHS: HISTORY AND CONTINUATION.....	232

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы
2017. 1(9)

Бас редактор: Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген: Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 15.03.2017.

Пішімі 70x100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті

Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:

050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй

ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты ШЖҚ РМК

Тел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru.

Журнал сайты: <https://edu.e-history.kz>

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:

050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй